

Notitie Social Return on Investment (SROI)

Inleiding

Sinds 2007 past de gemeente Utrecht het re-integratie instrument Social Return on Investment (SROI) toe. Social Return houdt in dat bij inkooptrajecten contractueel vastgelegd wordt dat de opdrachtnemer ten minste 5% van de totale aanneemsom of 7% van de loonsom besteedt aan het bieden van werk of leerbanen aan mensen uit de WW en WWB. Stel dat de totale aanneemsom 100.000 euro bedraagt, dan moet 5% van dat bedrag (zijnde 5.000 euro) ingezet worden ten behoeve van Social Return. Voor dit bedrag kan bijvoorbeeld een bijstandsgerechtigde 2 – 2,5 maand in dienst genomen worden (uitgaande van minimumloon en inclusief werkgeverslasten). De duur van de inzet van de opdrachtnemer hangt af van de loonwaarde die hoort bij de functie waarop iemand ingezet wordt (hoe hoger het loon, hoe korter iemand ingezet hoeft te worden). Naast bijstandsgerechtigden, mogen ook WW-ers, nuggers en leerlingen ingezet worden.

Op 15 juni 2010 heeft het College van Burgemeester en Wethouders besloten dit beleid uit te breiden en te intensiveren. De regeling is nu van toepassing op alle inkooptrajecten in de sectoren bouw, infrastructurele werken en onderhoud, techniek, transport, beveiliging, groenvoorziening, schoonmaak, catering en zorg. Ook het aantal mensen dat in aanmerking komt voor een baan via Social Return is uitgebreid. De leeftijdsgrens is verlaagd naar 16 (voorheen 18) jaar en ook mensen die geïndiceerd zijn voor de Wsw, mensen die niet geïndiceerd zijn maar wel een beperking hebben, en WAJONG-ers komen in aanmerking.

Op dit moment zijn er veel (nieuwe) ontwikkelingen op het terrein van Social Return. We hebben de implementatie van Social Return sterk verbeterd, we zijn bezig met het verbreden en vernieuwen van Social Return en we hebben in het Werkgelegenheidsoffensief 2012–2014 de ontwikkeling van nieuwe instrumenten Social Return aangekondigd.

Op 24 maart 2011 is bij de behandeling van de Nota Werken aan de Toekomst in de Raad een toezegging gedaan om te komen tot een plan van aanpak Social Return. Voor u ligt de brede notitie Social Return on Investment (SROI) waarin we u informeren over:

- de implementatie van Social Return tot nu toe
- onze verbredings- en vernieuwingsvoorstellen Social Return,
- andere lopende acties op het terrein van Social Return.

1 Implementatie Social Return

De afgelopen jaren hebben we de implementatie van Social Return sterk verbeterd. Dit heeft haar vruchten afgeworpen want ook de resultaten van Social Return zijn daarmee sterk verbeterd. Werden in 2011 al 87 mensen door middel van Social Return geplaatst, op dit moment (peildatum 8 november 2012) bedraagt het aantal plaatsingen zelfs 246. Daarmee hebben we onze doelstelling van 120 plaatsingen voor 2012 al ruim gehaald. Toch zijn deze goede resultaten geen reden om achterover te leunen. We blijven continu bezig om de implementatie van Social Return te verbeteren. Bij elk

inkooptraject waar SROI op van toepassing is formuleren we de doelstellingen zo helder mogelijk, leggen we afspraken over de invulling van Social Return contractueel vast, en monitoren en evalueren we deze afspraken. We doorlopen met andere woorden de vier verschillende fasen in de cyclus van het inkooptraject:

Fase 1 Voorbereidingen

Inkooptrajecten die aan de criteria van Social Return voldoen (in het protocol Social Return geven we aan welke criteria dit zijn) dienen door middel van een Fase1 formulier gemeld te worden bij Concerninkoop van de gemeente Utrecht. In dit formulier wordt door de aanbestedende dienst aangegeven of de Social Return clause wel of niet ingevuld kan worden. Het uitgangspunt is dat de clause altijd ingevuld wordt, tenzij dit niet mogelijk is (doordat het inkooptraject bijvoorbeeld een te korte projectduur heeft). Concern Inkoop houdt scherp in de gaten dat inkopende diensten deze clause invullen en dat de SROI doelstellingen als onderdeel van het inkooptraject vastgesteld worden.

Fase 2 Na de gunning

Na de gunning maken wij samen met de opdrachtnemer duidelijke afspraken over de vastgestelde SROI doelstellingen en over de wijze waarop deze doelstellingen ingevuld gaan worden (o.a. de hoogte van de in te zetten SROI-middelen, klantprofielen en in te zetten instrumenten). Hiertoe wordt een zogenaamd SROI document opgesteld. Dit is een contract waarin afspraken met de opdrachtnemer vastgelegd worden. Opdrachtnemer ondertekent het SROI document, ten teken dat opdrachtnemer akkoord gaat met de gemaakte afspraken.

Fase 3 Monitoren SROI

In deze fase monitoren we of gedurende de looptijd van het inkooptraject de SROI doelstellingen nagekomen worden en of het eindresultaat gehaald kan worden. We gaan met de opdrachtnemer in gesprek indien blijkt dat de doelstellingen niet nagekomen worden en/of het eindresultaat niet gehaald gaat worden en sturen daar waar nodig bij.

Fase 4 Evalueren SROI

In deze fase evalueren we de resultaten van SROI in combinatie met de gemaakte afspraken. We evalueren of de opdrachtnemer er alles aan gedaan heeft om de resultaten te bereiken. Mocht blijken dat de opdrachtnemer haar afspraken niet nagekomen is, kan een eventuele sanctie opgelegd worden.

Naast het zorgvuldig doorlopen van de verschillende fasen uit de cyclus van het inkooptraject, hebben we interne afspraken met betrekking tot samenwerking en communicatie. De afdelingen Werk en Inkomen en Concern inkoop hebben onder andere afspraken gemaakt over de samenwerking tijdens de aanbesteding en na gunning van opdrachten. Dit betekent onder meer dat:

- de verschillende diensten contact opnemen met Werk en Inkomen voordat zij het bestek opstellen. Op die manier kan de matching tussen vraag en aanbod al voorbereid worden.
- Werk en Inkomen en Concern Inkoop samen de inkoopkalender beoordelen op mogelijkheden Social Return
- Concern Inkoop standaard de projectleider Social Return betreft bij de bestekfase van alle inkooptrajecten, voor beoordeling op en uitwerking van inzet Social Return.

- fase 1 (melding) en fase 2 documenten (gunning) consequent ingevuld en tijdig aangeleverd worden bij Werk en Inkomen
- Concern Inkoop brengt Werk en Inkomen in contact met de opdrachtnemer na gunning van de opdracht.

Door de verbeterde samenwerkingsafspraken versterken we de sturing op aanbieders om de SROI afspraken te realiseren en maximale resultaten te behalen. Daarnaast trekken de afdelingen Werk en Inkomen en Concern Inkoop gezamenlijk op in de communicatie over SROI naar andere diensten. Doel hiervan is om de inzet bij inkooptrajecten te vergroten en de onderlinge samenwerking tussen de diensten te verbeteren.

Verder biedt de afdeling Werk en Inkomen opdrachtnemers mogelijkheden om hen te faciliteren en te "ontzorgen" bij het realiseren van Social Return. Voorbeelden hiervan zijn: detacheringsconstructies, vergoeding van scholingskosten, en inzet van werkbegeleiding (jobcoaching).

Tenslotte verbeteren ook gemeentebrede ontwikkelingen de implementatie van Social Return. Onlangs is een tenderboard ingesteld om gemeentebreed beter te kunnen sturen op budget en strategie van inkoop. Per aanbesteding adviseren we over het wel of niet inzetten van Social Return op de betreffende opdracht. Het gaat hierbij met name om de inkooptrajecten met aanbestedingssommen boven de €100.000,-. Ook kunnen we de hoogte van het in te zetten percentage laten variëren afhankelijk van de aard van de aanbesteding.

2 Verbredings- en vernieuwingsvoorstellen Social Return

Hoewel de resultaten van SROI de afgelopen jaren sterk verbeterd zijn en we ook een strakkere implementatie hanteren van SROI, lopen we als gemeente nog kansen op invulling van Social Return mis. Tot nu toe focussen wij ons vooral op de mogelijkheid van SROI om mensen te plaatsen op regulier werk, maar SROI kan ook op een andere wijze ingezet worden. Daarnaast is SROI nu alleen van toepassing in sectoren waarin veel laaggeschoolde arbeid te vinden is. Tenslotte hangt de wijze waarop SROI ingevuld kan worden, mede af van de grootte van de opdracht.

We zijn dan ook al enige tijd bezig met voorstellen om Social Return te verbreden en te vernieuwen. Dit heeft geresulteerd in een drietal voorstellen, die we op 16 mei jl. al aan de Concerndirectie gepresenteerd hebben en waarmee de Concerndirectie ingestemd heeft:

- 1 Het uitbreiden van Social Return naar alle sectoren
- 2 Social Return alleen toe te passen bij inkooptrajecten boven de € 100.000,-.

Ad 1 Uitbreiding SROI naar alle sectoren

Social Return is op dit moment alleen van toepassing in een beperkt aantal sectoren waar relatief veel laaggeschoolde arbeid te vinden is. Social Return kan echter ook ingezet worden in sectoren waar relatief weinig laaggeschoolde arbeid te vinden is. Ons voorstel is dan ook om Social Return van toepassing te laten zijn op alle inkooptrajecten in diensten, werken en leveringen (bij aanbesteding Leveringen zal toepassing SROI niet altijd haalbaar zijn) en in alle sectoren (waarbij Concerninkoop bij

elke aanbesteding een advies moet uitbrengen over de juridische haalbaarheid). Gezien het aantal meldingen van inkooptrajecten bij Concerninkoop over 2011, is de verwachting dat de resultaten van Social Return hierdoor sterk verbeterd worden. Van de 197 meldingen fase 1 die in 2011 bij Concerninkoop gedaan zijn (inkooptrajecten met een waarde van meer dan € 100.000,-), is Social Return in slechts 72 inkooptrajecten toegepast en in 125 inkooptrajecten niet.

Het uitbreiden van SROI naar alle sectoren betekent overigens niet dat het invullen van SROI door middel van werkgelegenheid hiermee in alle sectoren haalbaar zal zijn. Binnen het inkoopbeleid wordt per produktgroep gezien welke inkoopstrategie het beste is. Hierbinnen wordt ook de afweging gemaakt om al dan niet Social Return toe te passen. Omdat met het inkoopbeleid verschillende doelen worden nagestreefd (SROI, duurzaamheid, lokaal ondernemerschap), zal steeds de afweging moeten worden gemaakt tussen deze doelen en het algemene doel om de inkooptaakstelling in te vullen. Daarnaast zal de uitbreiding van SROI naar alle sectoren geleidelijk aan plaatsvinden. Op dit moment wijken de realisatie van het aantal plaatsingen binnen Social Return en het potentieel aantal plaatsingen op basis van Social Return nog behoorlijk af. Voor naar schatting ongeveer de helft van het potentieel aantal in te vullen uren lukt het op dit moment om ook tot feitelijke plaatsingen te komen. We onderzoeken op dit moment de exacte omvang van dit verschil en de achterliggende oorzaken. Het is noodzakelijk om realisatie en potentieel dichterbij elkaar toe te brengen alvorens we Social Return willen gaan uitbreiden. Op basis van nader onderzoek kunnen we hierin stappen zetten. Na de zomer van 2013 zullen we gaan evalueren in hoeverre dit gelukt is en of we Social Return verder kunnen gaan uitbreiden.

Ad 2 Social Return alleen toe te passen bij inkooptrajecten boven de € 100.000,-.

Bij inkooptrajecten met een waarde boven de € 100.000,- per opdrachtnemer is het proportioneel om te eisen dat opdrachtnemer een uitkeringsgerechtigde (tijdelijk, voor de duur van de opdracht) regulier in dienst neemt. Bij deze opdrachten ontvangen opdrachtnemers immers relatief veel financiële middelen om mensen door middel van Social Return te plaatsen. Bij inkooptrajecten met een waarde onder de € 100.000,- per opdrachtnemer kan het disproportioneel zijn om te eisen dat de opdrachtnemer een uitkeringsgerechtigde (tijdelijk) regulier in dienst neemt. We zien dit ook terug in de praktijk waar Social Return de meeste kans van slagen heeft bij inkooptrajecten boven de € 100.000,-

De keuze voor de grens bij € 100.000,- heeft te maken met de inrichting van een gemeentebreed "tenderboard". Bij alle inkoopopdrachten boven de € 100.000,- euro wordt een inkoopstrategie per productgroep (bijvoorbeeld productgroep kantoorartikelen) vastgesteld met meer aandacht voor de manier waarop een inkoopopdracht tot stand komt (het inkooptraject) en meer aandacht voor de in de aanbestedingen opgenomen doelen (ook duurzaamheid en social return). Per productgroep wordt bekeken of Social Return ingezet kan en moet worden.

Op dit moment vraagt de tenderboard aan een adviescommissie of Social Return in het inkooptraject opgenomen moet worden. Door bij deze procedure aan te sluiten kan in de uitvoeringspraktijk gebruik worden gemaakt van bestaande werkprocessen en wordt monitoring en handhaving niet extra belastend.

3 **Andere lopende acties op het terrein van Social Return**

Naast de in de vorige paragraaf genoemde verbredings- en vernieuwingsvoorstellen lopen er nog een aantal andere acties op het terrein van Social Return.

- Ontwikkelen give back card

In het kader van het Werkgelegenheidsoffensief laten we een haalbaarheidsstudie uitvoeren naar de zogenaamde give back card.

Het principe van de give back card is dat de opdrachtnemer dienstverlening inzet ten behoeve van (andere) partijen en op andere plekken dan waarvoor het project bedoeld is (bijvoorbeeld de accountant van de opdrachtnemer verzorgt een budgetcursus in een wijkgebouw). Hierdoor wordt een zo groot mogelijk maatschappelijk "bijeffect" gecreëerd aangezien opdrachtnemers van de gemeente Utrecht zich op basis van hun drijfveren en expertise inzetten voor de Utrechtse samenleving. Belangrijke vraag hierbij is welke waarde de ingezette dienstverlening vertegenwoordigt ten opzichte van het in dienst nemen van een uitkeringsgerechtigde. De give back card is een alternatieve invulling van Social Return wanneer personele invulling van Social Return niet mogelijk is. De give back card komt dan ook niet als vervanging van de personele invulling van Social Return, onze focus zal altijd gericht blijven op het creëren van werkgelegenheid.

Ook alternatieve invullingen van de give back card zullen in de haalbaarheidsstudie tegen het licht gehouden worden zoals bijvoorbeeld de constructie dat de werkgever werkgelegenheid "creeert" bij werkorganisaties zoals UW bedrijven en UB2000, indien plaatsing op werk bij de werkgever zelf (die de Social Return clause dient in te vullen) niet mogelijk is.

De resultaten uit dit haalbaarheidsonderzoek worden besproken met de Concerndirectie. Eventuele voorstellen om te werken met een give back card zullen vervolgens aan de Raad worden voorgelegd. De planning hiervan is het tweede kwartaal van 2013.

- Uitbreiden Social Return naar subsidies en te verzelfstandigen onderdelen gemeente:

We onderzoeken of het inzetten van Social Return bij subsidies mogelijk is. Social Return zou namelijk niet beperkt moeten blijven tot het opnemen van een clause in de inkooptrajecten. Ook zouden afspraken over Social Return gemaakt kunnen worden met organisaties die subsidie krijgen van de gemeente en gemeentelijke organisaties die gaan verzelfstandigen en vervolgens subsidie ontvangen. Social Return is immers een initiatief dat rust op het principe van wederkerigheid tussen gemeente en organisaties. In de uitvraag voor Vernieuwend Welzijn hebben wij al een eerste stap gezet door Social Return op te nemen. We onderzoeken nu of we dit structureel kunnen maken.

In dat onderzoek zullen we onder andere de subsidiegrens moeten bepalen, dat wil zeggen de grens waarbij Social Return van toepassing is (bij instellingen die te weinig subsidie ontvangen, zal Social Return niet van toepassing zijn). Indien uit het onderzoek blijkt dat het inzetten van Social Return bij subsidies mogelijk is, zullen we de Algemene Subsidie Verordening moeten aanpassen. De resultaten

van het onderzoek naar de mogelijkheden van inzet van Social Return bij subsidies, leggen we in het eerste kwartaal van 2013 terug bij de Concerndirectie en bij het College.

– Afspraken met bedrijven en provincie

Het Utrechtse College heeft in het kader van het Werkgelegenheidsoffensief besloten dat elke portefeuillehouder in gesprek gaat met een toonaangevende werkgever in Utrecht, met als doel een partnerschap aan te gaan op het terrein van werkgelegenheid waar zowel de werkgever als de gemeente de vruchten van kunnen plukken. In september zullen de eerste gesprekken plaatsvinden. De uitkomsten hiervan zijn eind 2012 bekend.

Afspraken over Social Return hoeven niet beperkt te blijven tot de gemeente of aan gemeente gelieerde organisaties. Met de provincie Utrecht maken we momenteel afspraken over een pilot. Concreet betekent dit dat we bij inkooptrajecten van de provincie Utrecht gezamenlijk bekijken of mensen uit de doelgroep SROI geplaatst kunnen worden. We hopen nog dit jaar een eerste pilot te starten.